

Modelēšanas pieejas
vērtējot enerģētikas
politikas efektivitāti
2030.gada mērķu izpildei

Prof.Andra Blumberga
27.11.2019.

Enerģētikas sistēmas

- Kompleksas – tehnoloģijas, cilvēki, uzņēmumi, ekonomika, klimats utt.
- Ar daudz atgriezeniskajām saitēm
- Ar daudz kavējumiem
- Nelineāras

Sistēmu darbības likumi

Ātrāk ir lēnāk

Nav ārējo ienaidnieku

Dalot ziloni uz pusēm
nevar iegūt 2 ziloņus

Šodienas problēmas
nāk no vakardienas
risinājumiem

Sistēmas uzvedība
paliek labāka pirms
pasliktinās

Cēloņi un sekas
atrodas tālu viens no
otra gan laikā, gan
telpā

Vai nu - vai nu izvēle

Mazas izmaiņas var
radīt lielus rezultātus,
taču to atrašanās vietas
ir grūti ieraugāmas

Risinājums var būt
sliktāks par problēmu

Viegls risinājums parasti
liek atgriezties sākuma
punktā

Jo stiprāk spiež
sistēmu, jo stiprāk tā
spiež pretī

Modelēšanas metodes

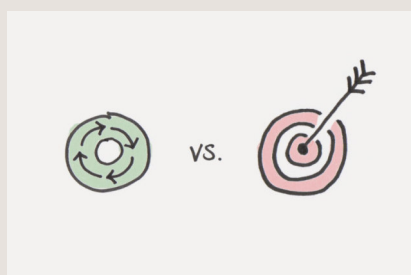

SIMULĀCIJAS MODEĻI

- Tiek analizēta sistēma un tās darbība un piedāvāti dažādi risinājumi kā sasniegt mērķi

OPTIMIZĀCIJAS MODEĻI

- Tiek meklēts viens optimālais risinājums definētam parametram

<https://crossfitop.com/say-your-goals-backward/>

Modelēšanas metodes

MODELĒŠANAS RĪKA VEIDS	POLITIĶI	PLĀNOTĀJI	SABIEDRĪBA
KOMANDIERA MODELIS	Pieņem lēmumus un dod rīkojumus	Izpilda rīkojumus, izmantojot plānošanas rīkus	Vēlētāji un nodokļu maksātāji

H.Lund, F. Arler, P.A. Østergaard, F.Hvelplund, D.Connolly, B.V. Mathiesen, P. Karnøe, Simulation versus Optimisation:Theoretical Positions in Energy System Modelling , *Energies* **2017**, *10*, 840.

Modelēšanas metodes

MODELĒŠANAS RĪKA VEIDS	POLITIĶI	PLĀNOTĀJI	SABIEDRĪBA
KOMANDIERA MODELIS	Pieņem lēmumus un dod rīkojumus	Izpilda rīkojumus, izmantojot plānošanas rīkus	Vēlētāji un nodokļu maksātāji
EKONOMIKAS OPTIMIZĀCIJAS MODELIS	Apmierina patērētāju izvēles, balstoties uz efektivitātes aprēķiniem	Novēro, apkopo un apmierina patērētāju izvēles	Neatkarīgi privāti patērētāji

H.Lund, F. Arler, P.A. Østergaard, F.Hvelplund, D.Connolly, B.V. Mathiesen, P. Karnøe, Simulation versus Optimisation:Theoretical Positions in Energy System Modelling , *Energies* **2017**, *10*, 840.

Modelēšanas metodes

MODELĒŠANAS RĪKA VEIDS	POLITIĶI	PLĀNOTĀJI	SABIEDRĪBA
KOMANDIERA MODELIS	Pieņem lēmumus un dod rīkojumus	Izpilda rīkojumus, izmantojot plānošanas rīkus	Vēlētāji un nodokļu maksātāji
EKONOMIKAS OPTIMIZĀCIJAS MODELIS	Apmierina patērētāju izvēles, balstoties uz efektivitātes aprēķiniem	Novēro, apkopo un apmierina patērētāju izvēles	Neatkarīgi privāti patērētāji
ZINĀTNISKAIS OPTIMIZĀCIJAS MODELIS	Pieņem lēmumus, balstoties uz plānotāju ieteikumiem	Zinātniska modelēšana nepieciešamajai politikai	Zinātniskās teorijas objekti

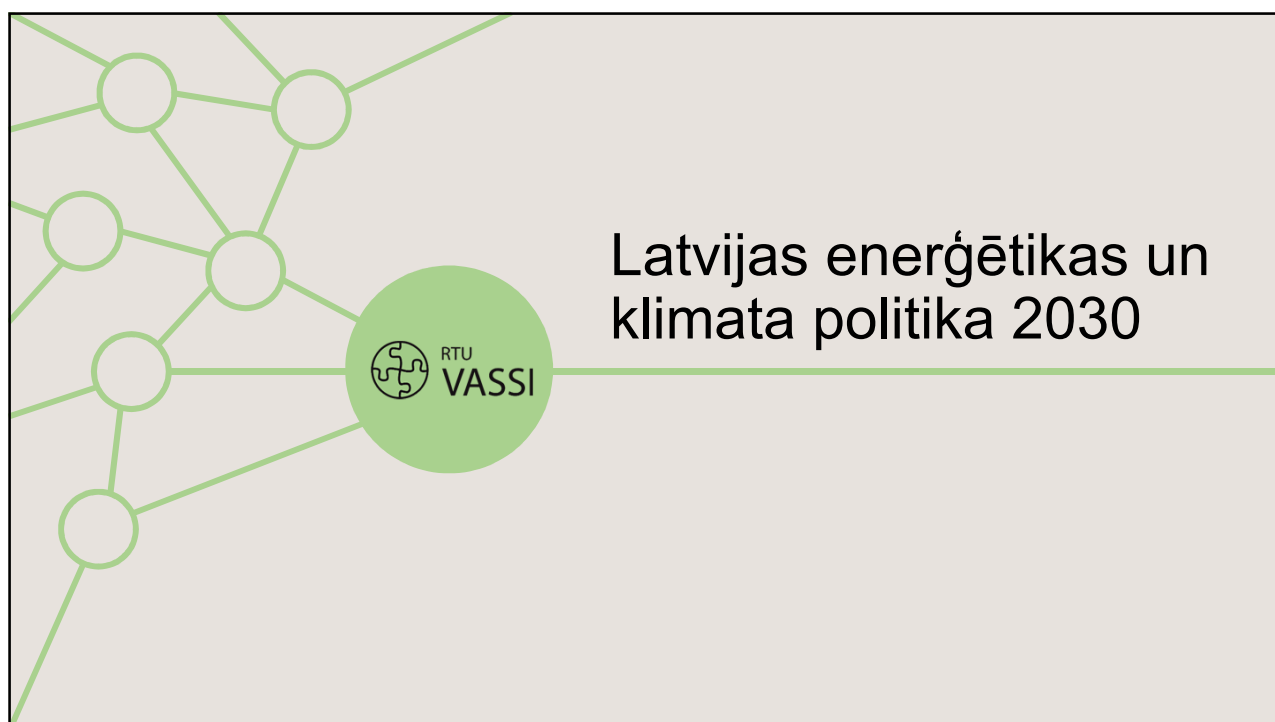
H.Lund, F. Arler, P.A. Østergaard, F.Hvelplund, D.Connolly, B.V. Mathiesen, P. Karnøe, Simulation versus Optimisation:Theoretical Positions in Energy System Modelling , *Energies* **2017**, *10*, 840.

Modelēšanas metodes

MODELĒŠANAS RĪKA VEIDS	POLITIĶI	PLĀNOTĀJI	SABIEDRĪBA
KOMANDIERA MODELIS	Pieņem lēmumus un dod rīkojumus	Izpilda rīkojumus, izmantojot plānošanas rīkus	Vēlētāji un nodokļu maksātāji
EKONOMIKAS OPTIMIZĀCIJAS MODELIS	Apmierina patērētāju izvēles, balstoties uz efektivitātes aprēķiniem	Novēro, apkopo un apmierina patērētāju izvēles	Neatkarīgi privāti patērētāji
ZINĀTNISKAIS OPTIMIZĀCIJAS MODELIS	Pieņem lēmumus, balstoties uz plānotāju ieteikumiem	Zinātniska modelēšana nepieciešamajai politikai	Zinātniskās teorijas objekti
SIMULĀCIJAS MODELIS	Nosaka vadlīnijas, pieņem gala lēmumus	Padomdevēji, iniciatori un informācijas izplatītāji	Aktīvi iesaistīti pilsoņi

H.Lund, F. Arler, P.A. Østergaard, F.Hvelplund, D.Connolly, B.V. Mathiesen, P. Karnøe, Simulation versus Optimisation:Theoretical Positions in Energy System Modelling , *Energies* **2017**, *10*, 840.

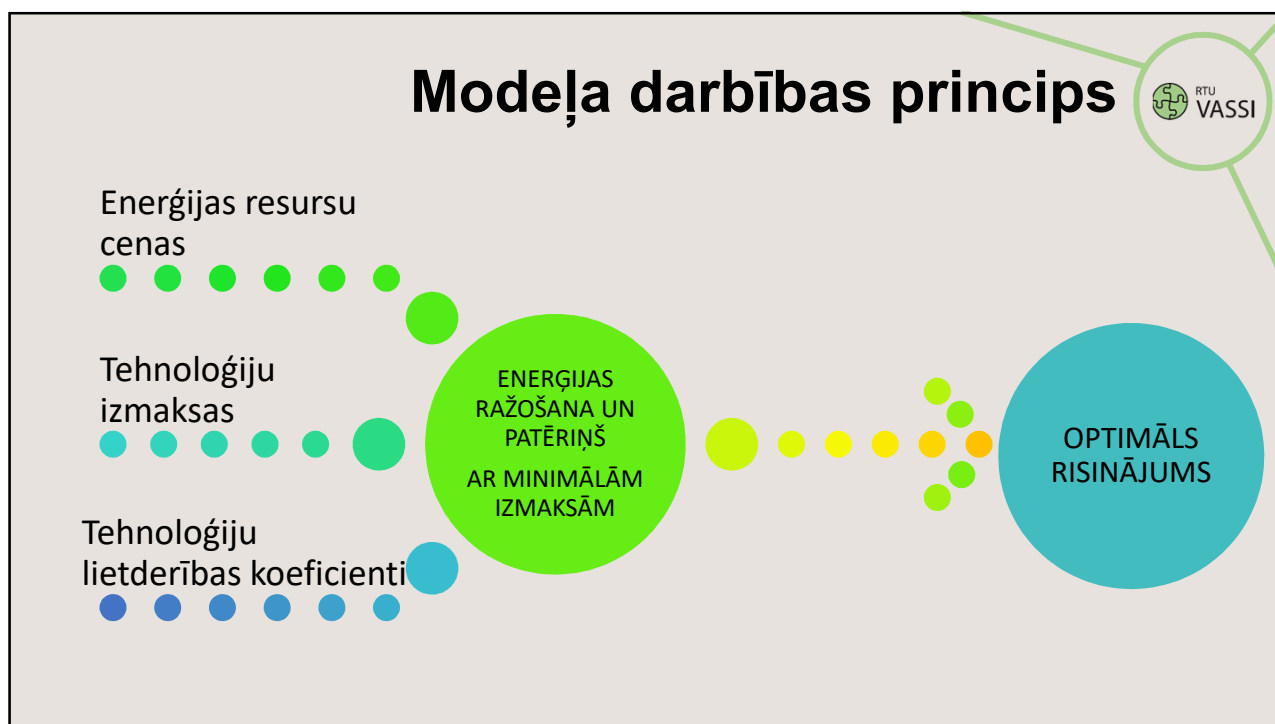

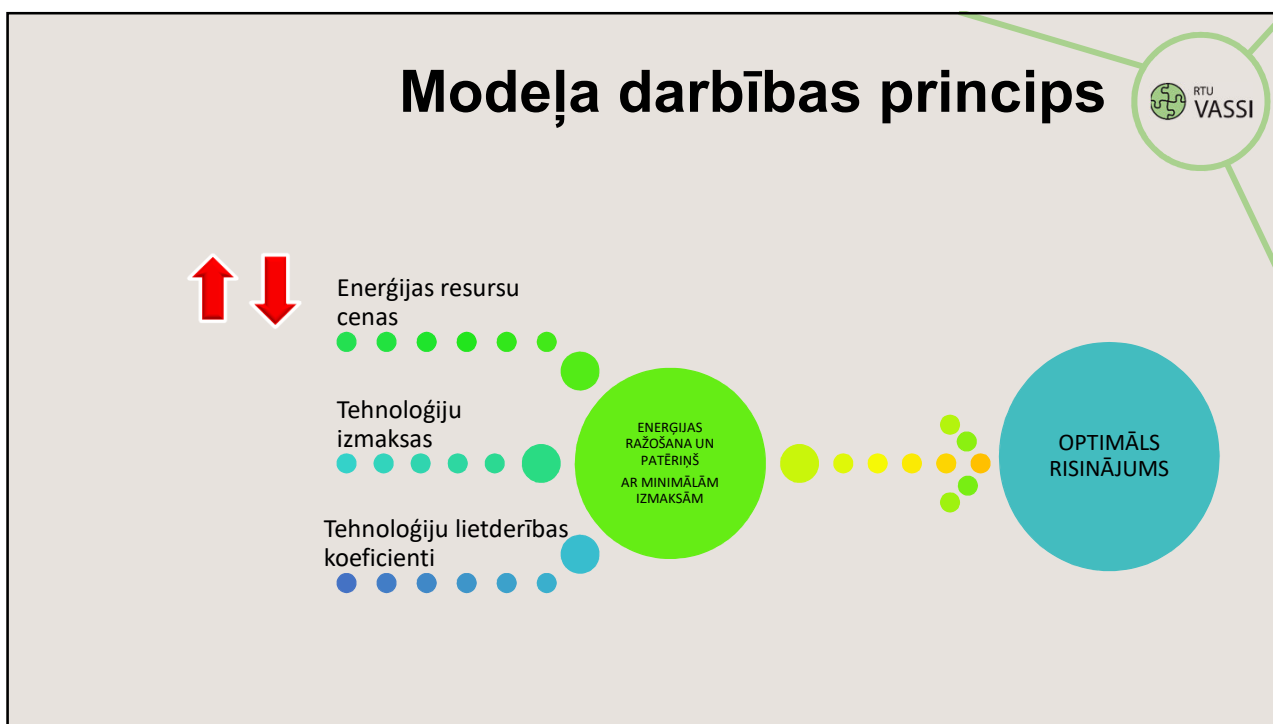
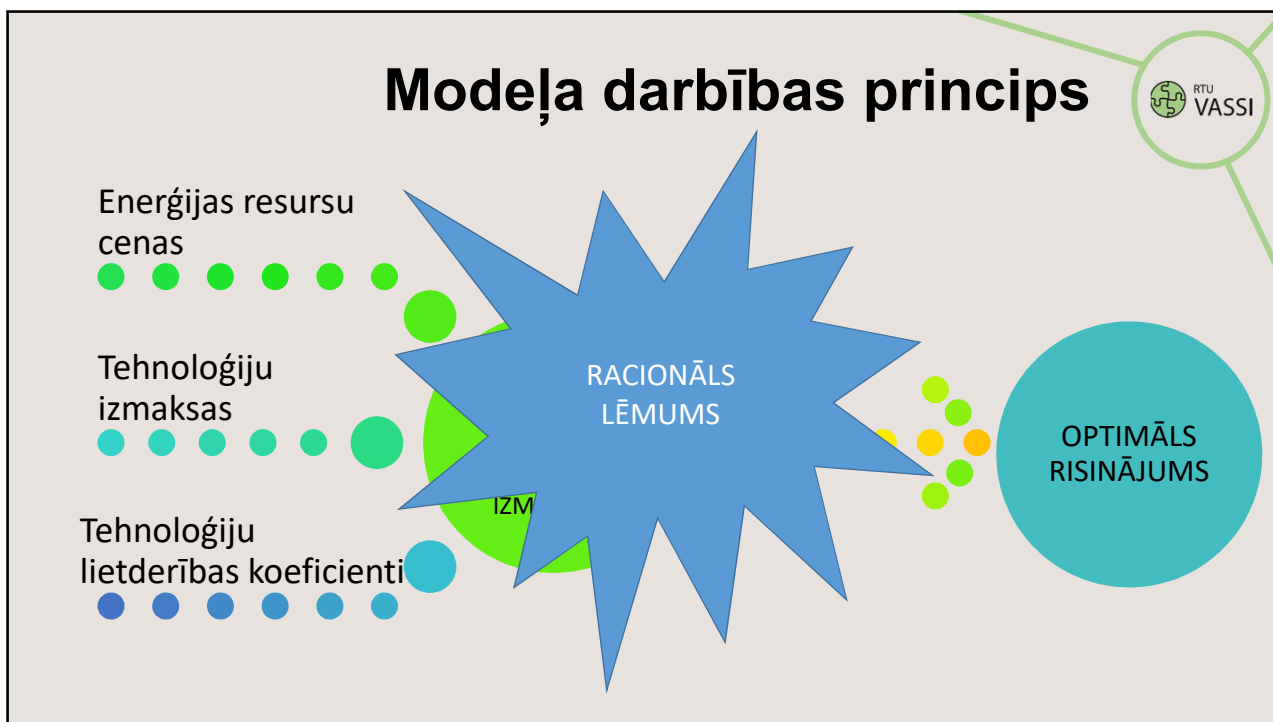
Latvijas mērķi (2021.-2030.gads)

- Kumulatīvais gala enerģijas ietaupījums: 20473 GWh
- Atjaunojamo energoresursu īpatsvars gala enerģijas patēriņā: 50 %
- Atjaunojamo energoresursu īpatsvars transportā: 14 %

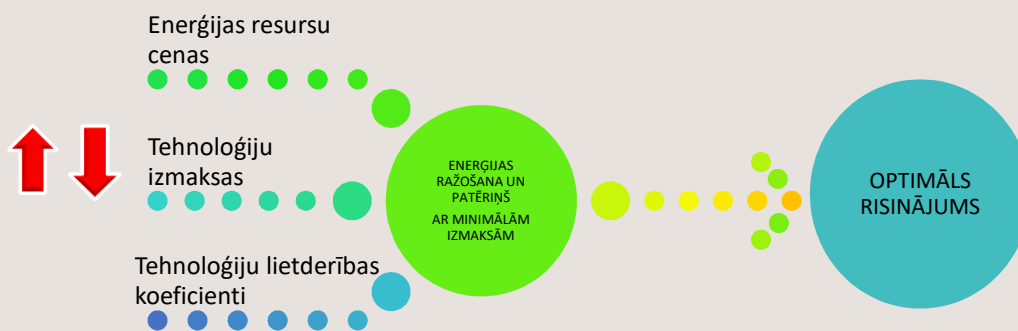

The slide contains a list of three bullet points detailing Latvia's energy and climate goals for the period 2021-2030. The RTU VASSI logo is located in the top right corner of the slide area.

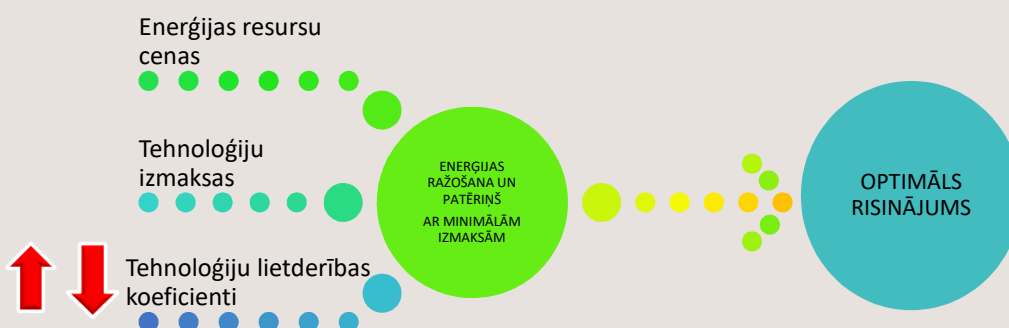

Modeļa darbības princips

Modeļa darbības princips

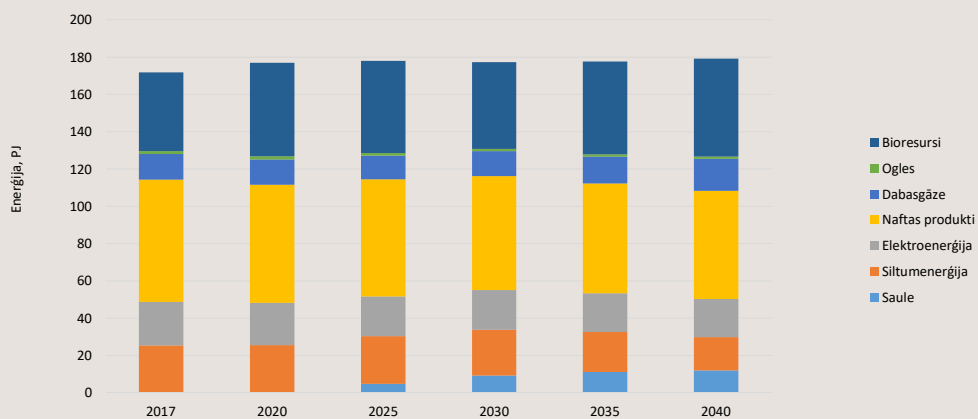
Modeļa darbības princips

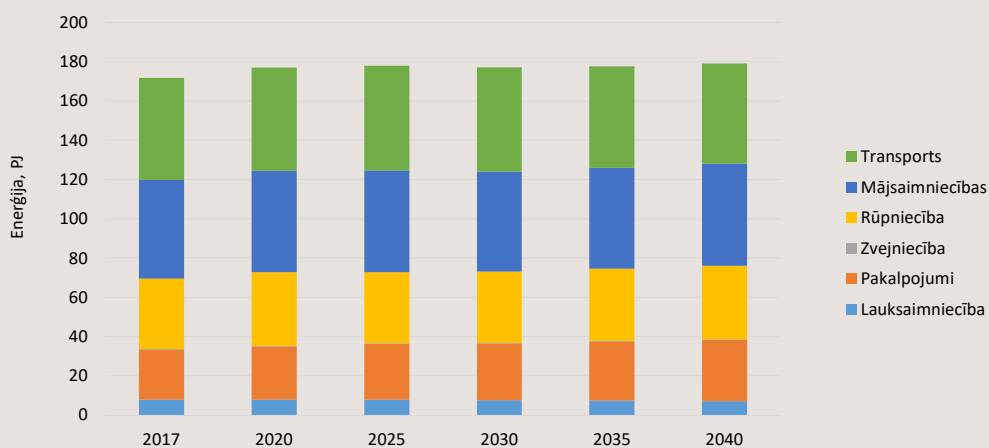
Bāzes scenārijs

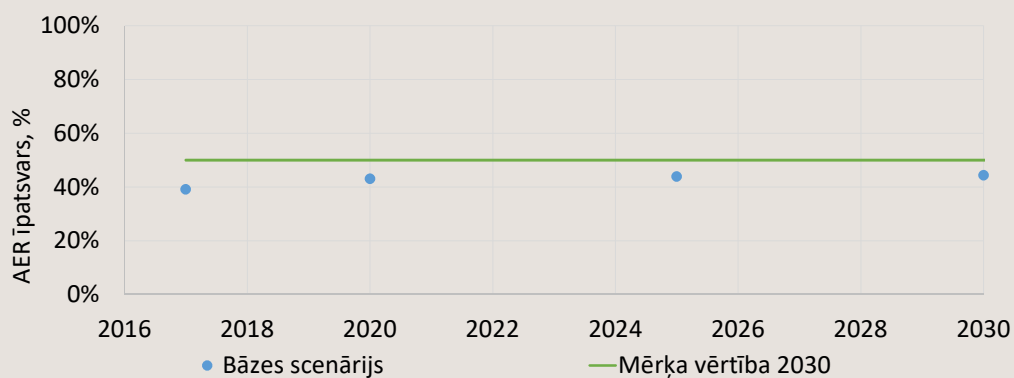
Gala enerģijas patēriņš pa sektoriem

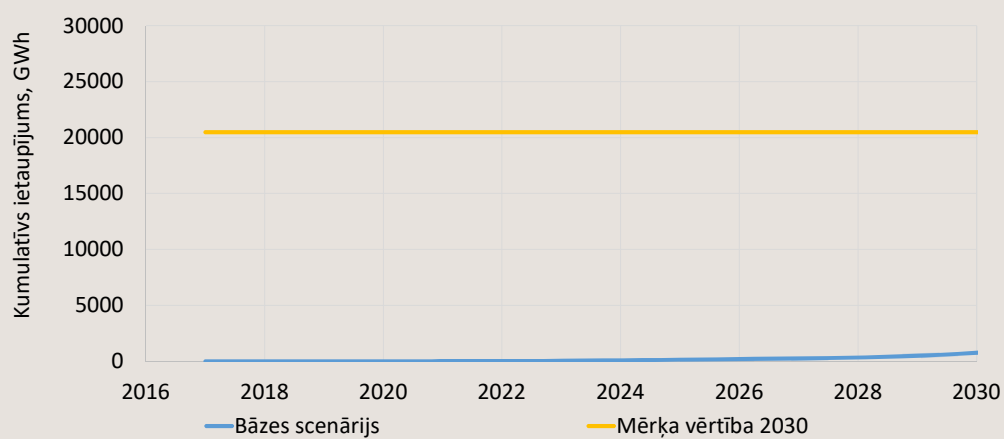
Gala enerģijas patēriņš pa sektoriem

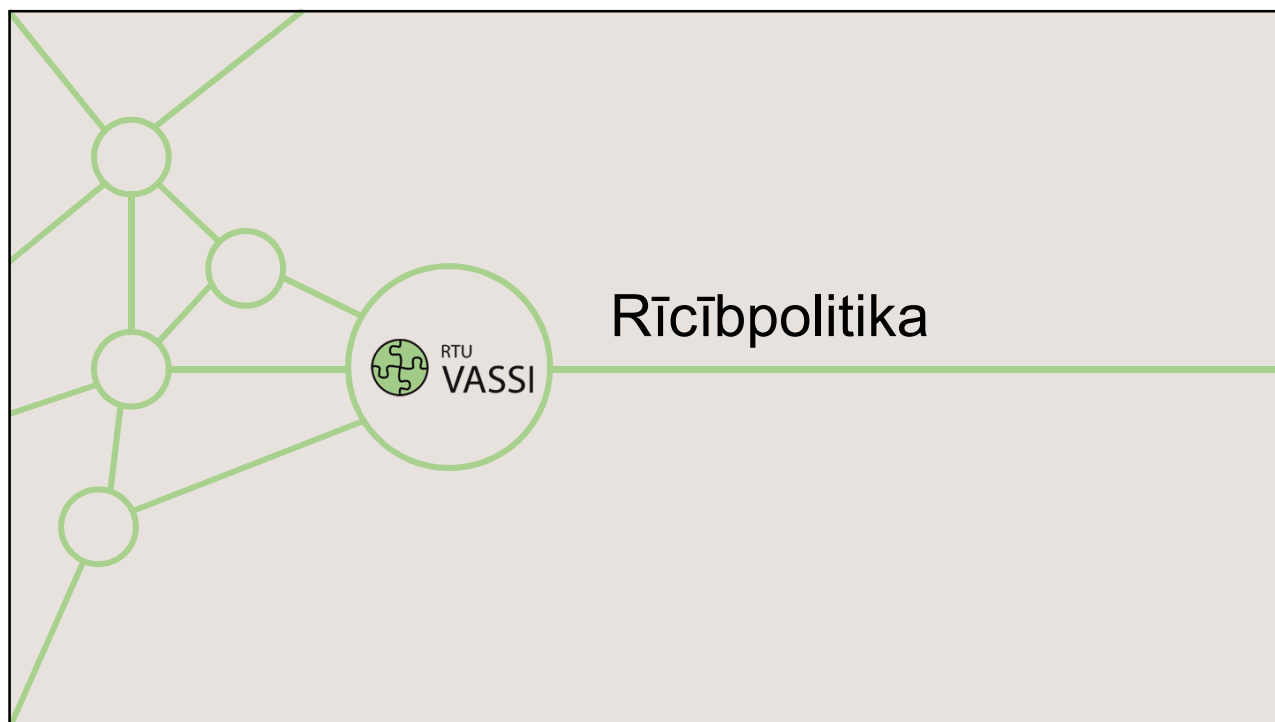
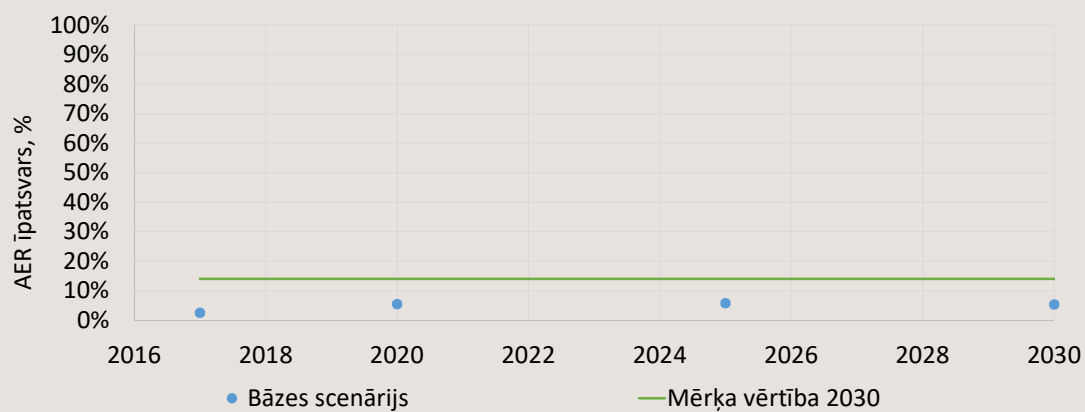
Atjaunojamās enerģija īpatsvars gala enerģijas patēriņā

Kumulatīvais gala patēriņa enerģijas ietaupījums

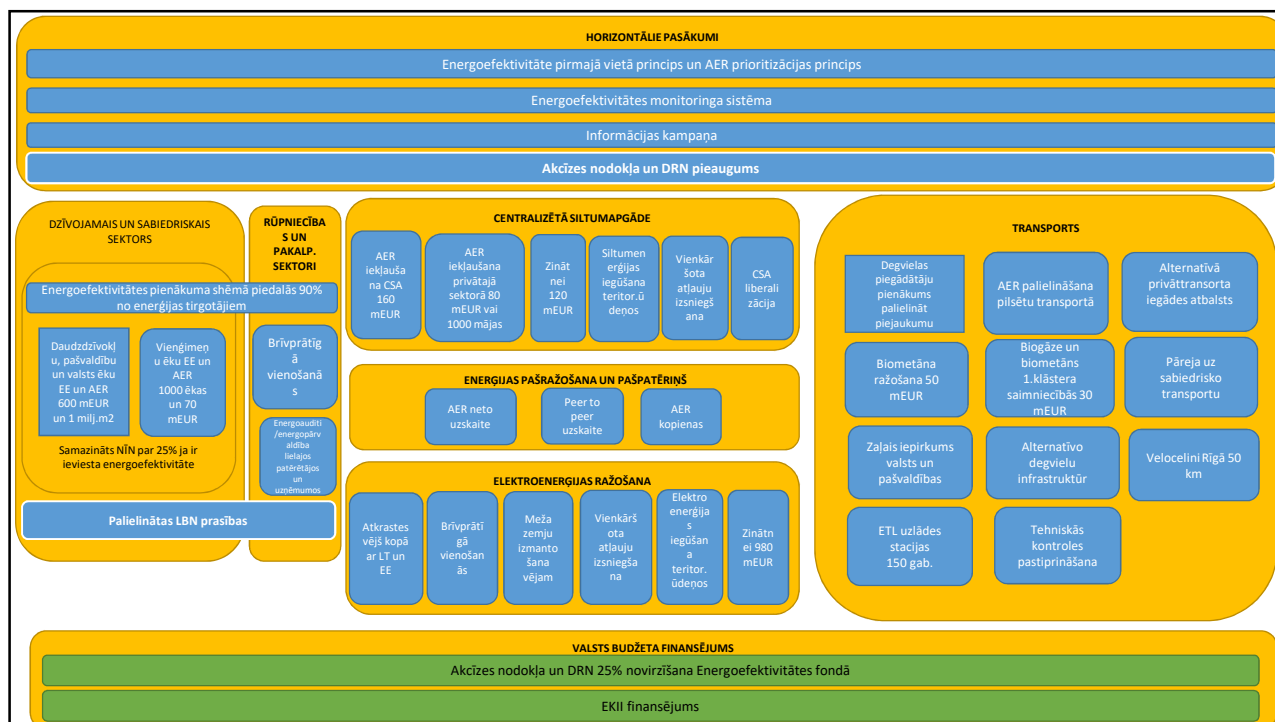
Atjaunojamās enerģija īpatsvars transportā

Politikas pasākumi

- No NEKP 4.pielikuma ar ministriju darba grupu labojumiem

HORIZONTĀLIE PASĀKUMI

Energoefektivitāte pirmajā vietā princips un AER prioritizācijas princips

Energoefektivitātes monitoringa sistēma

Informācijas kampaņa

Akcīzes nodokļa un DRN pieaugums

DZĪVOJAMĀIS UN SABIEDRISKAIS SEKTORS

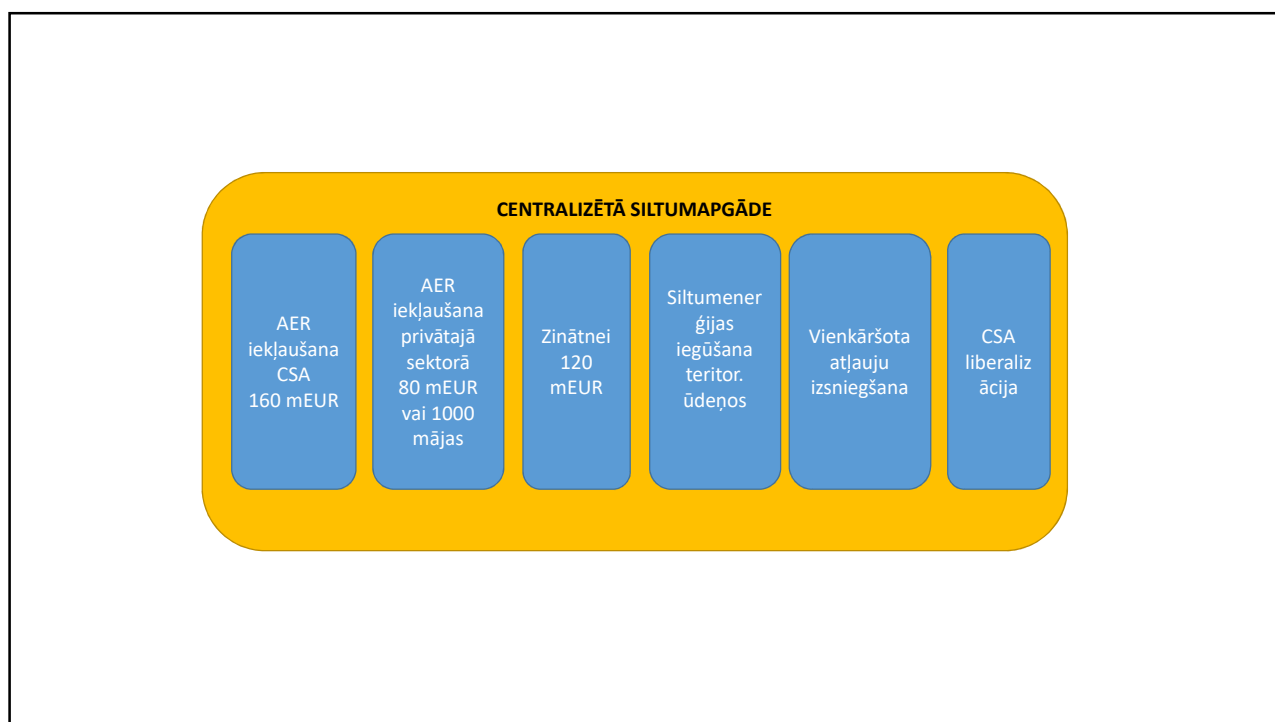
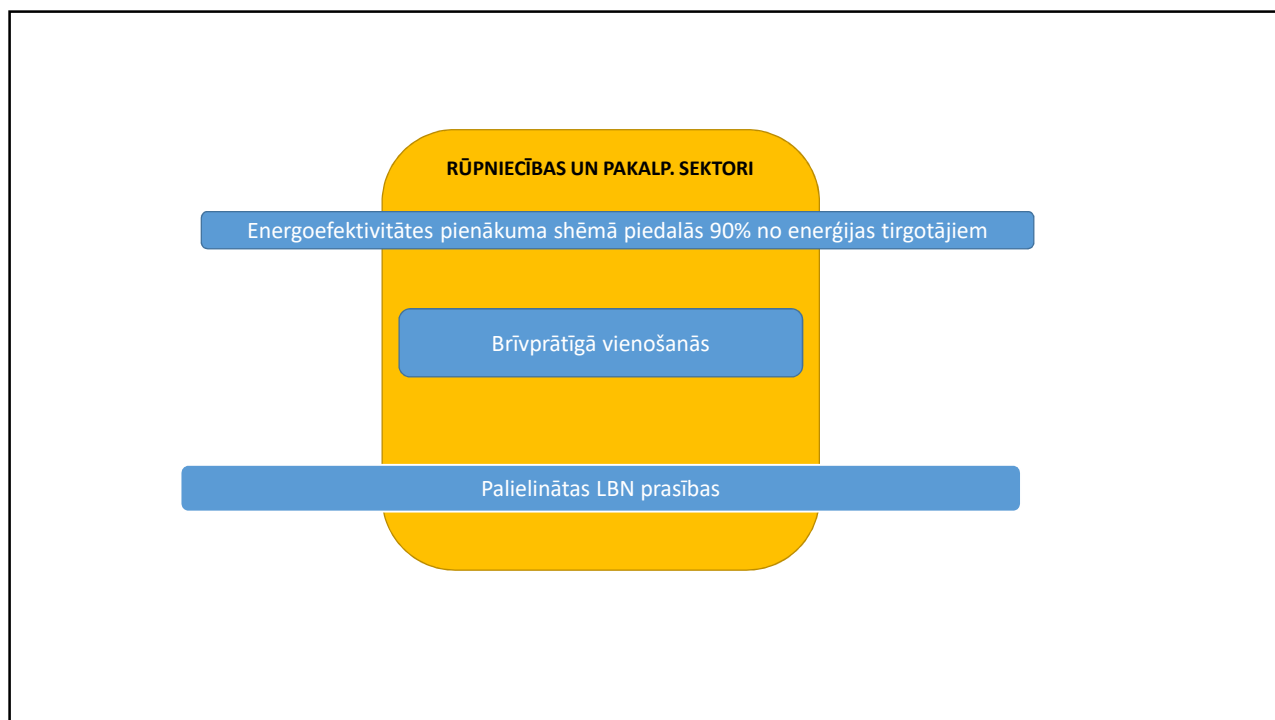
Energoefektivitātes pienākuma shēmā piedalās 90% no enerģijas
tirgotājiem

Daudzdzīvokļu,
pašvaldību un valsts
ēku EE un AER
600 mEUR
un 1 milj.m2

Vienģimeņu ēku EE
un AER
1000 ēkas un 70
mEUR

Samazināts NĪN par 25% ja ir ieviesta energoefektivitāte

Palielinātas LBN prasības

ENERĢIJAS PAŠRAŽOŠANA UN PAŠPATĒRĪNŠAER
neto
uzskaitePeer to
peer
uzskaiteAER
kopienas**ELEKTROENERĢIJAS RAŽOŠANA**Atkrastes
vējš kopā
ar LT un
EEBrīvprātī
gā
vienoša
nāsMeža
zemju
izmanto
šana
vējamVienkār
šota
atļauju
izsnieg-
šanaZinātnei
980
mEURElektro-
enerģijas
iegūšana
teritor.
ūdeņos

TRANSPORTS

Degvielas piegādātāju
pienākums palielināt
piejaukumu

ETL uzlādes stacijas
150 gab.

AER palielināšana
pilsētu transportā

Biometāna ražošana
50 mEUR

Alternatīvā
privāttransporta
iegādes atbalsts

Pāreja uz sabiedrisko
transportu

Biogāze un biometāns
1.klāstera saimniecībās
30 mEUR

Zaļais iepirkums valsts
un pašvaldības

Veloceliņi Rīgā 50 km

Alternatīvo degvielu
infrastruktūra

Tehniskās kontroles
pastiprināšana

VALSTS BUDŽETA FINANSĒJUMS

Akcīzes nodokļa un DRN 25% novirzīšana Energoefektivitātes fondā

Emisijas kvotu izsolīšanas instrumenta finansējums

Modelī izmantotie politikas pasākumi

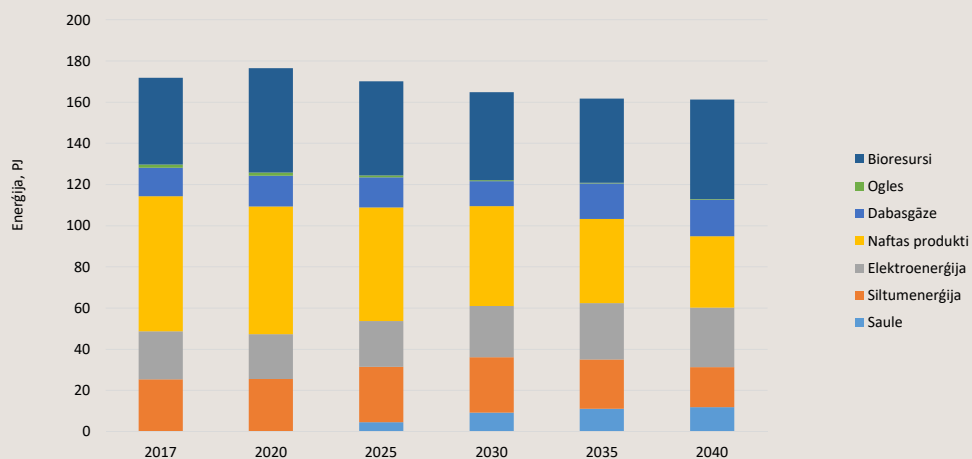

- Subsīdijas kapitālieguldījumiem: siltumsūkņiem 20%
- Akcīzes un DRN palielināšana
- Dzīvojamais sektorā ēku siltināšana ar kopējo subsīdiju apjomu 670 mEUR
- Energoefektivitātes pienākumu shēma tiek paplašināta uz 90% enerģijas tirgotājiem
- Informācijas kampaņa
- Samazināts administratīvais slogs
- Biodegvielas piejaukums
- Biogāzes attīrīšanas jaudas attīstīšana transporta vajadzībām
- Subsīdijas elektromobiļu iegādei: 20%
- Elektrotransporta infrastruktūras izveide

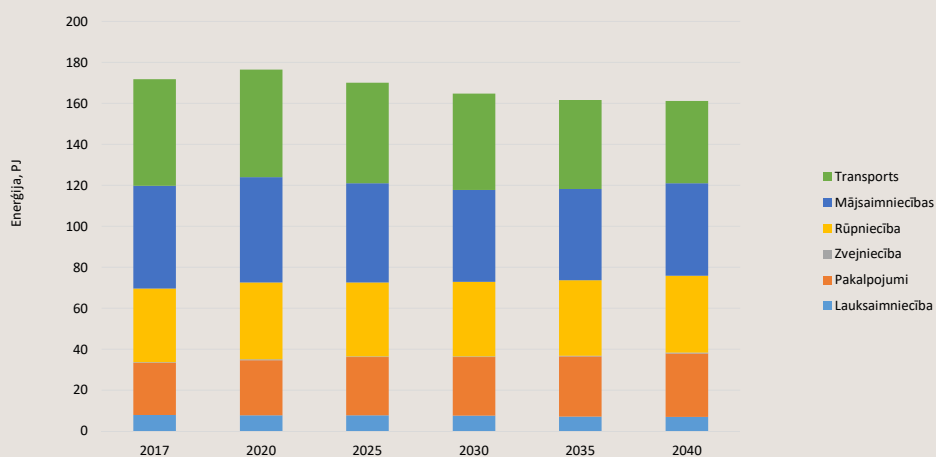
Rīcībpolitika

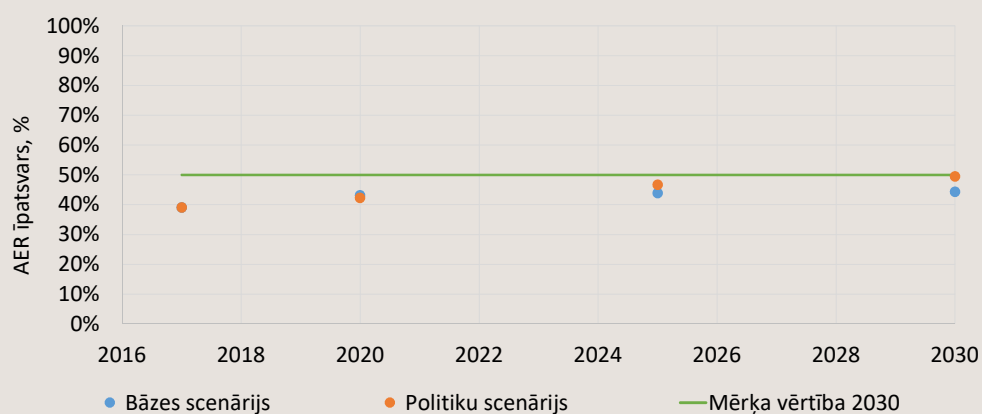
Gala enerģijas patēriņš visos sektoros

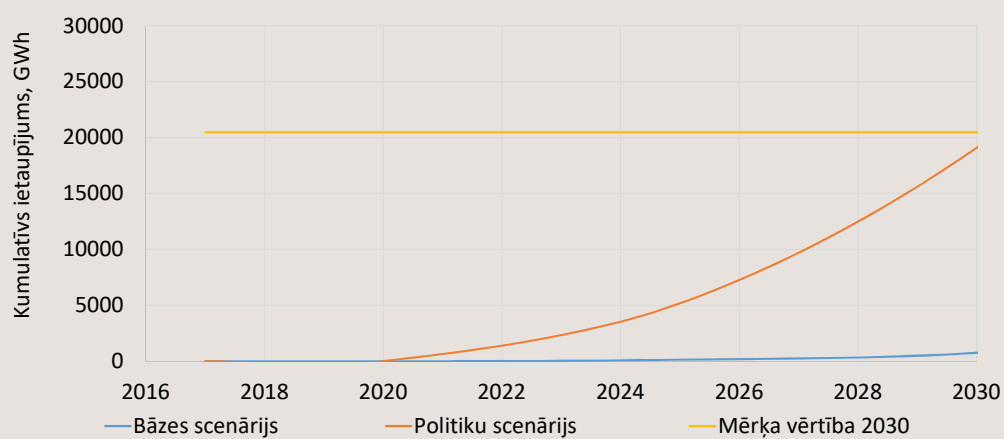
Gala enerģijas patēriņš visos sektoros

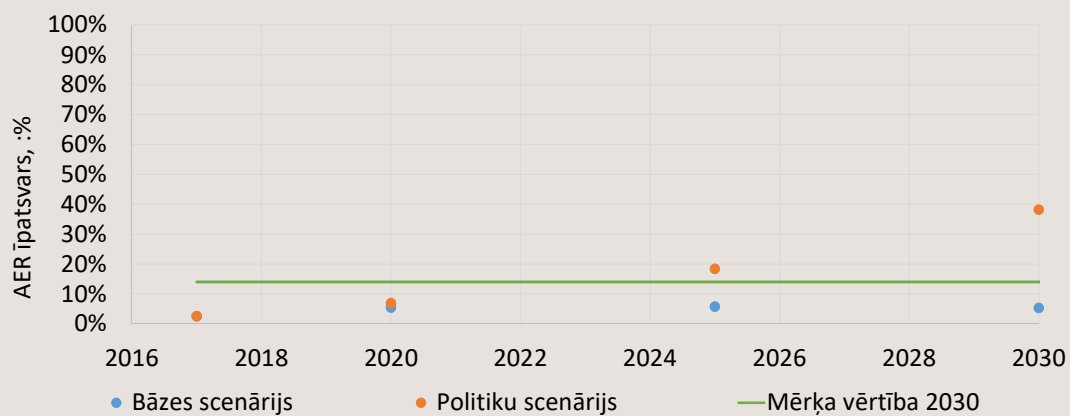
AER īpatsvars gala enerģijas patēriņā

Kumulatīvais gala enerģijas patēriņa ietaupījums

AER īpatsvars transportā

Sistēmdinamikas modelis

Piedāvātie politikas scenāriji

- Visi pasākumi tiek skatīti kā kompleksa sistēma, kur dažādi pasākumi mijiedarbojas reizinoties, piemēram, daudzdzīvokļu ēku sektorā:

$$\text{EE pasākumu ieviešana} = \text{Finansiāls atbalsts} \times \text{Informācijas kampaņa} \times \text{Ēku vecāko atbalstīšana} \times \text{Būvniecības kvalitāte} \times \dots$$

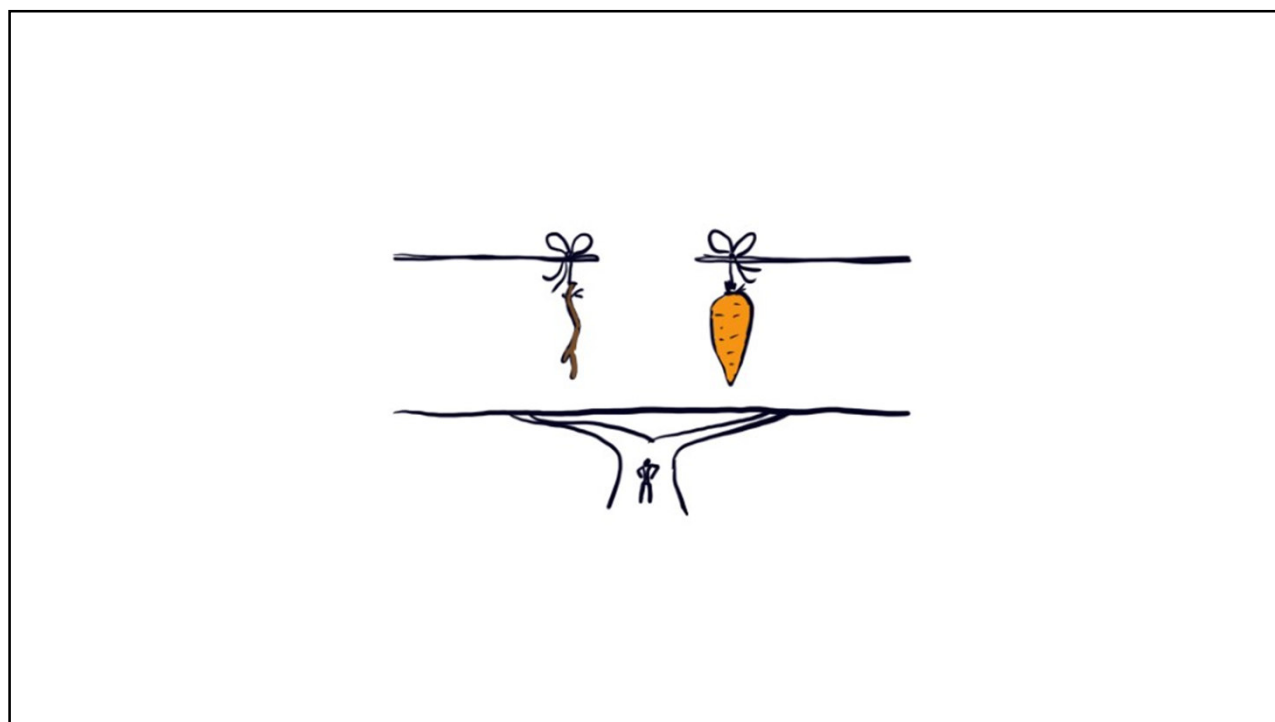
- Kur iegūt **papildus finansējumu** pasākumu veikšanai?
- Kā iegūto finansējumu sadalīt **sociāli taisnīgi**?
- Kas **atbildēs** par ietaupījuma sasniegšanu?

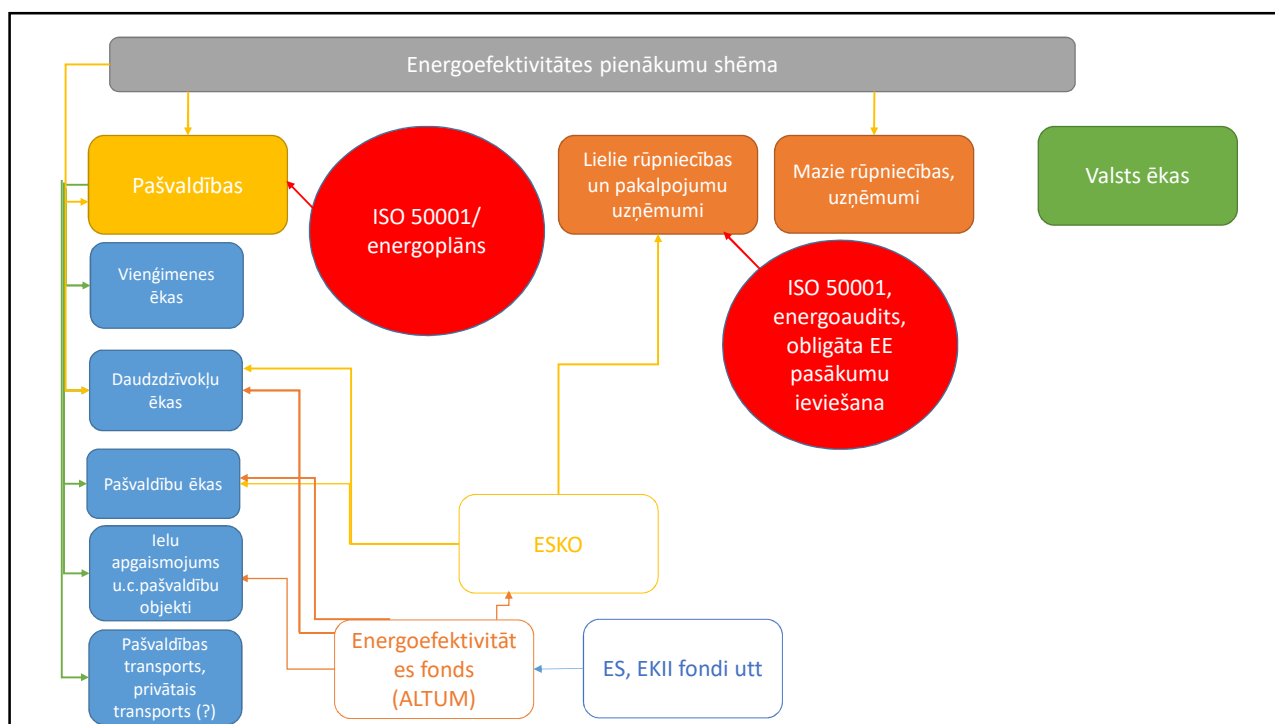
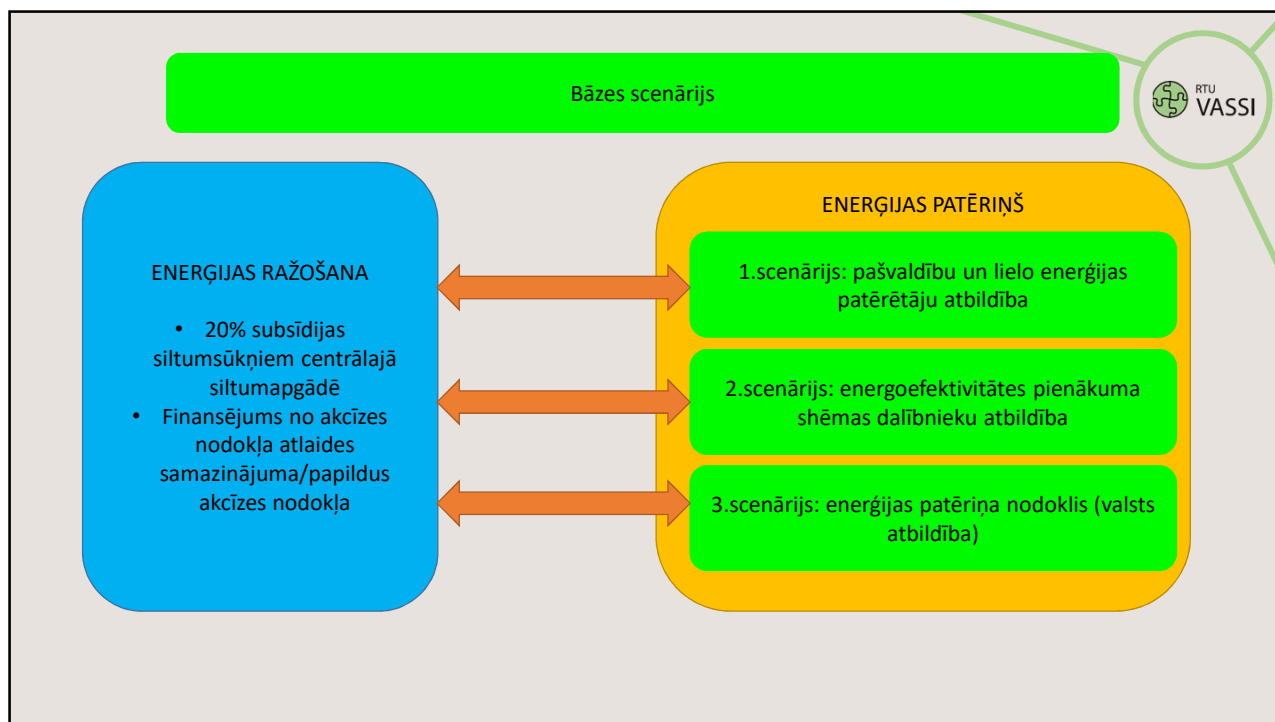

Kā nojaukt barjeras?

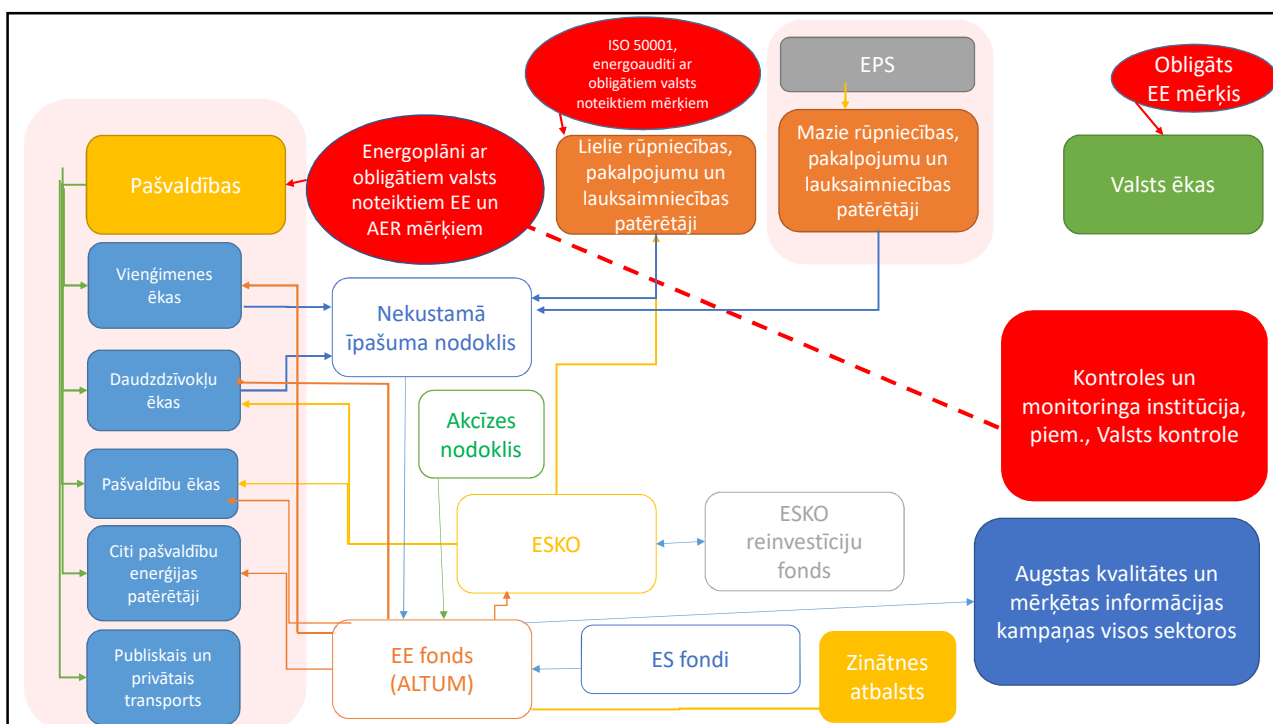
RTU
VASSI

The slide features a network diagram on the left side, consisting of several interconnected circles of varying sizes. A prominent circle in the center-right of this network contains the logo for RTU VASSI, which includes a stylized globe icon and the text 'RTU VASSI'. To the right of the diagram, the title 'Kā nojaukt barjeras?' is displayed in a bold, black font. A horizontal green line runs across the slide, separating the title area from the main content area below.

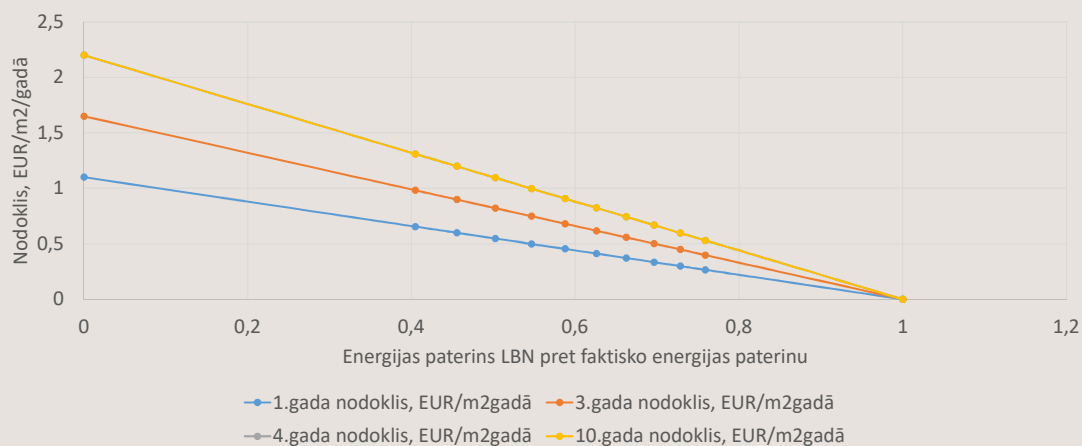

Nekustamā īpašuma nodoklis atkarībā no ēkas enerģijas patēriņa

Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas aprēķina formula

$$Y_i = X_i * N_i = \left(0,6 * (I_{vid} - I_i) + \frac{D}{N} * \frac{(I_{max} - I_i)}{(I_{max} - I_{vid})} \right) * N_i$$

Būtiskie jautājumi, veidojot politiku scenārijus:

KUR IEGŪT
PAPILDUS
FINANSĒJUMU?

No NĪN
nodokļa,
akcīzes
nodokļa
atlaides
atcelšanas,
ESKO, ES
fondiem, CO2
nodokļa

KĀ TO
SOCIĀLI
TAISNĪGI
SADALĪT?

Katrs
enerģijas
patērētājs
pieņem
lēmumu vai
maksāt nu
maksāt NĪN
vai arī veikt
EE

KAS ATBILD
PAR
IETAUPĪJUMU
MĒRKA
SASNIEGŠANU
?

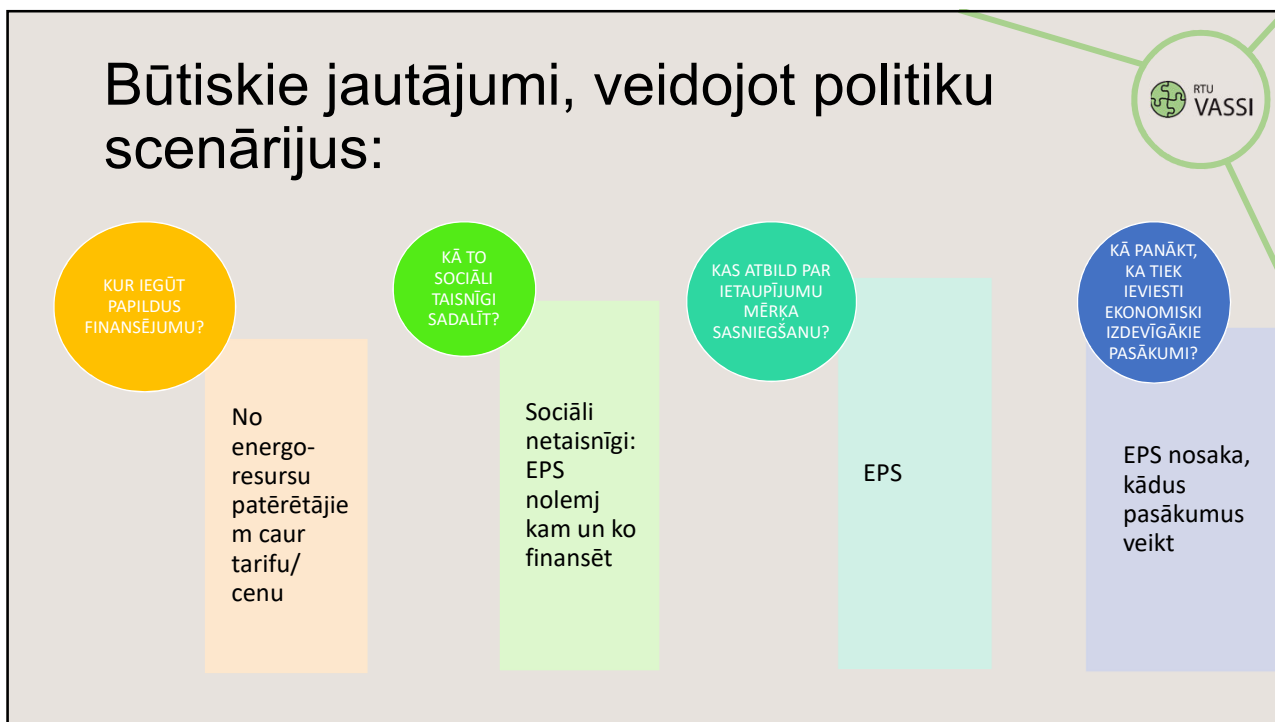
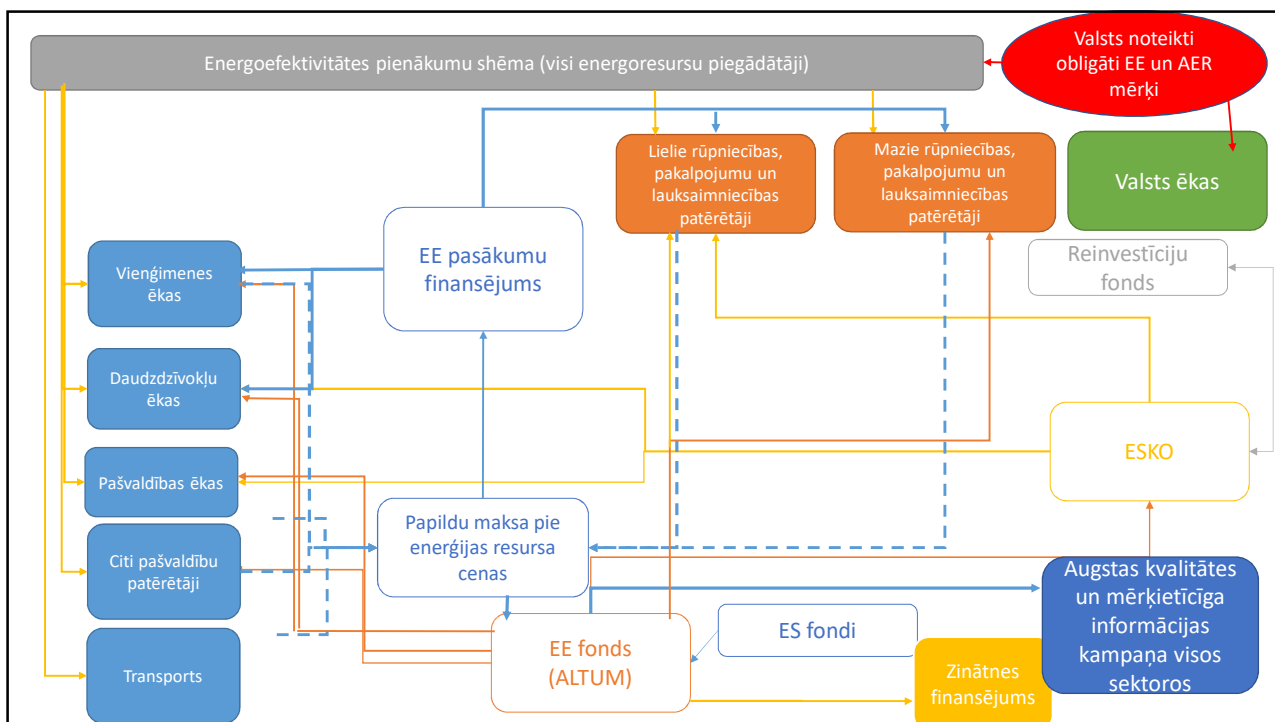
Pašvaldības
(publisko un
dzīvojamo
ēku sektorā),
EPS (mazie
uzņēmumi),
lielie
patērētāji

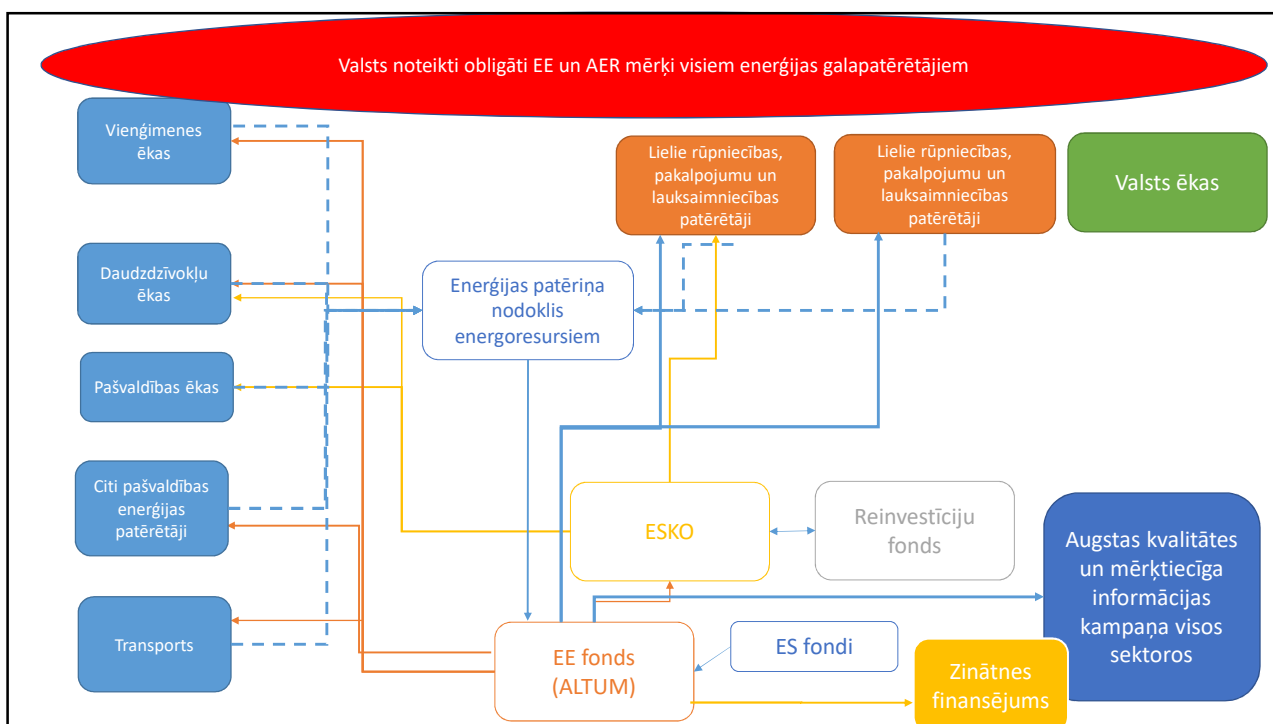
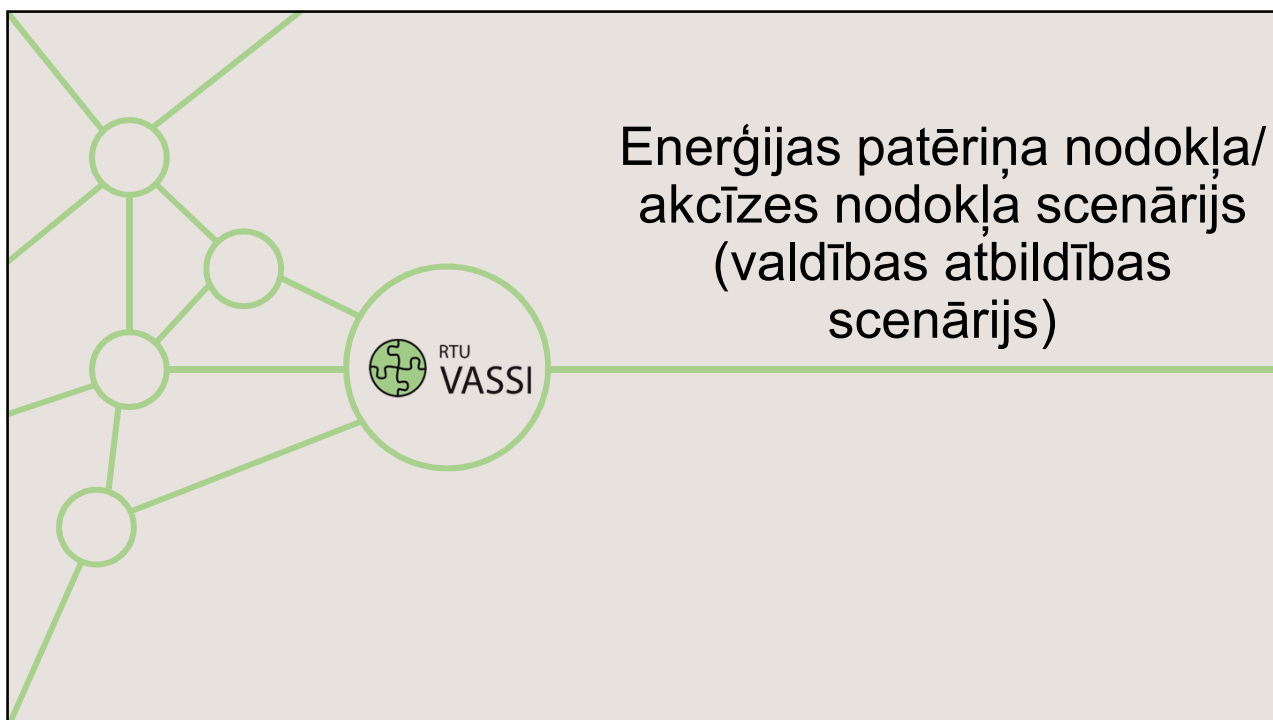
KĀ PANĀKT,
KA TIEK
IEVIESTI
EKONOMISKI
IZDEVĪGĀKIE
PASĀKUMI?

Pasākumu
ieviesēji paši
izvēlas
izdevīgākos
pasākumus

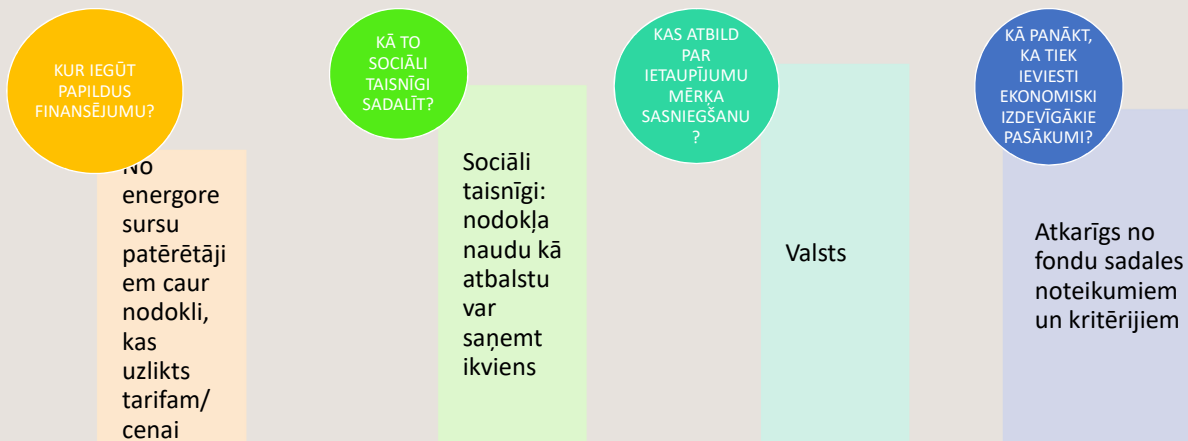
Energoefektivitātes pienākumu shēmas (EPS) scenārijs

Būtiskie jautājumi, veidojot politiku scenārijus:

Būtiskie jautājumi, veidojot politiku scenārijus:

- Lai sasniegtu ambiciozos mērķus, ar ES atbalsta fondu nepietiks
- KUR IEGŪT PAPILDUS FINANSĒJUMU?
- KĀ TO SOCIĀLI TAISNĪGI SADALĪT?
- KAS ATBILD PAR IETAUPĪJUMU MĒRĶA SASNIEGŠANU?
- KĀ PANĀKT, KA TIEK IEVIESTI EKONOMISKI IZDEVĪGĀKIE PASĀKUMI?

